

УДК 37.091.64:811.111'243:316.7-053.6

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9\(39\)-1286-1301](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9(39)-1286-1301)

Кошарна Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов і методик їх навчання факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, <https://orcid.org/0000-0003-4841-6219>

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІКТ

Анотація. У статті схарактеризовано роль інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови. Проаналізовано наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, нормативно-правові документи і з'ясовано сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології». Виокремлено засоби ІКТ, що необхідні для забезпечення належного освітнього процесу, а саме: технічні засоби (комп'ютер, комп'ютерні комплекси, мультимедійні та сенсорні дошки, проектори, ноутбуки, смартфони, інші персональні гаджети); програмні засоби (системні, загального призначення, прикладне програмне забезпечення, у тому числі навчального призначення); засоби для під'єднання до Інтернет та забезпечення можливості повноцінної роботи в ньому (сервери, лінії зв'язку, модеми, Wi-Fi – адаптери та роутери, програми пошуку різноманітних даних в Інтернет тощо); спеціально створене для системи освіти інформаційне наповнення (контент) в Інтернет; методичне забезпечення стосовно використання засобів ІКТ в освіті.

Акцентовано увагу на дотриманні принципів, які найбільш повно враховують специфіку процесу постійної інформатизації усіх видів, форм та рівнів вітчизняної освіти: оптимального використання засобів інформаційно-комунікативних технологій, комплексного використання програмних засобів, доцільності, інтерактивності, адаптивності та індивідуалізації навчання. Наголошено на перевагах застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Підкреслено необхідність врахування віку та індивідуальних психофізіологічних особливостей здобувачів освіти для успішного та ефективного формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови. Презентовано оптимальні методи для формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови з використанням ІКТ: веб-квести, проектів, мозковий штурм, симуляцій та інтерактивного моделювання,

рольових ігор, дерево рішень, аудіовізуальний. Розглянуто реалізацію сучасних ІКТ через індивідуальне чи групове використання мультимедійних засобів, дистанційне навчання, додатки, користування електронними словниками, комп'ютерними платформами-тренажерами для контролю знань. Висвітлено роль інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні міжкультурної компетентності підлітків: надання вивченню англійської мови творчого та дослідницького характеру, індивідуалізація процесу навчання і розвиток самостійної діяльності кожного учня, сприяння кращому сприйняттю, засвоєнню і запам'ятовуванню автентичного іншомовного матеріалу завдяки розширеним можливостям його подачі (візуалізації, створення англійськомовного/квазіанглійськомовного середовища).

Ключові слова: компетентність, міжкультурна компетентність, інформаційно-комунікаційні технології, підлітки, уроки англійської мови.

Kosharna Nataliia Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Foreign Languages and Methods of Teaching Them of Faculty of Pedagogical Education of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, <https://orcid.org/0000-0003-4841-6219>

FORMATION OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF ADOLESCENTS IN ENGLISH LESSONS USING ICT

Abstract. The article describes the role of information and communication technologies in the formation of intercultural competence of adolescents in English lessons. The scientific works of Ukrainian and foreign researchers, regulatory and legal documents are analysed, and the essence of the concept of «information and communication technologies» is clarified. ICT tools are identified that are necessary to ensure a proper educational process, namely: hardware (computer, computer complexes, multimedia and touch boards, projectors, laptops, smartphones, other personal gadgets); software (system, general-purpose, application software, including educational); tools for connecting to the Internet and ensuring the possibility of full-fledged work in it (servers, communication lines, modems, Wi-Fi adapters and routers, programs for searching for various data on the Internet, etc.); information content on the Internet specially created for the education system; methodological support for the use of ICT tools in education. Attention is focused on adherence to principles that most fully consider the specifics of the process of ongoing permanent informatization of all types, forms and levels of domestic education: optimal use of information and communication technologies, comprehensive use of software, expediency, interactivity, adaptability and individualization of learning.

The advantages of using information and communication technologies in the educational process are emphasized. The need to consider the age and individual psychophysiological characteristics of students for the successful and effective formation of intercultural competence of adolescents in English lessons is emphasized. Optimal methods for the formation of intercultural competence of adolescents in English lessons using ICT are presented: web quests, projects, brainstorming, simulations and interactive modelling, role-playing games, decision trees, audiovisual. The implementation of modern ICT through individual or group use of multimedia tools, distance learning, applications, use of electronic dictionaries, computer platforms-simulators for knowledge control is considered. The role of information and communication technologies in the formation of intercultural competence of adolescents is highlighted: giving the study of English a creative and research character, individualizing the learning process and developing the independent activity of each student, promoting better perception, assimilation and memorization of authentic foreign cultural material due to expanded possibilities of its presentation (visualization, creation of an English-speaking/quasi-English-speaking environment).

Keywords: competence, intercultural competence, adolescents, English lessons.

Постановка проблеми. Розвиток глобального світового науково-технічного прогресу, який неухильно змінює життя суспільства, країн та кожного окремого індивіда, супроводжується постійним вдосконаленням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ, що включають в себе методи, технічні та інші засоби і програмне забезпечення для вибору, обробки, зберігання, передачі та подання інформації), які одразу інтегруються у всі сфери життєдіяльності людини - виробництво, торгівлю, фінанси, логістику, освіту та ін.

Інформатизація вказаних сфер, збільшення ролі інформації та поступовий перехід до інформаційного суспільства (до прикладу, який у США, Японії, Канаді та країнах Західної Європи має завершитись до 2030-2040 років), вимагає від сучасної людини наявності у неї достатнього обсягу та рівня знань, умінь та навичок володіння ІКТ, що входять до складу усіх без винятку ключових та предметних компетентностей, а від системи освіти – створення ефективного механізму формування таких знань, умінь та навичок в учнів та студентів.

Тому, на сьогодні в Україні інформатизація освіти є одним з пріоритетних питань, а впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в роботу закладів загальної середньої освіти передбачено такими нормативними документами, як Закони України «Про освіту» (2017

р.) та «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері «Нова українська школа» на період до 2029 року» (2016 р.), Наказ МОН України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи» (2018 р.), у яких враховано рекомендації Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства (2000 р.) та Європейського парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» (2006 р.)

При цьому, пошук оптимального і дієвого освітнього інструментарію ефективного використання ІКТ для формування необхідних компетентностей (в т.ч. міжкультурної компетентності на уроках англійської мови) здобувачів освіти не завершено, оскільки в Україні відсутня достатня кількість відповідних наукових розробок з даного приводу, а відтак це питання залишається не повністю вивченим і потребує подальшого досконалого та ґрунтовного дослідження, передусім з точки зору його практичного застосування в навчально – виховному процесі закладів загальної середньої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання здобувачами освіти ІКТ та їх роль у процесі навчання вивчали такі зарубіжні дослідники як: Л. Андерсон, Б. Блум, Т. Броснан, М. Волас, М. Волман, А. Кок, Р. Мейджер. Ключові проблеми інформатизації освіти шляхом використання ІКТ у загальноосвітніх навчальних закладах розкрито в працях В. Бикова, Л. Ващенко, С. Гончаренко, М. Жалдак, Г. Єгорова, М. Кадемії, В. Коткової, Ю. Машбиці, Н. Морзе, Б. Мельниченко, Н. Олефіренко, О. Суховірського, Г. Сазоненко та ін. Практичний досвід використання ІКТ в освітній практиці початкової школи досліджували Т. Бондаренко, В. Вембер, І. Зарецька, О. Кивлюк, М. Корнієнко, О. Рибалко, Т. Чабанюк. Особливості використання ІКТ у процесі вивчення окремих, дисциплін розробляли Ю. Жук, О. Качуровська, І. Семешук, О. Чайковська. Розвитку окремих видів компетентностей засобами ІКТ присвячено роботи О. Токарської, А. Дундюка (професійної), О. Зарічної, Ю. Колядич, О. Котенко, Л. Мельник, Ю. Руднік, Л. Петрик (іншомовної), С. Сторожук (писемної комунікативної), С. Галецького (комунікативної), М. Калинич, А. Ольховська (фахової), С. Кравченко, П. Нечипуренко (дослідницької), Л. Назаренко (предметної літературної), Т. Тютюма (синтаксичної).

Безпосередньо питаннями міжкультурної компетентності особистості займалися закордонні дослідники Е. Холл, Б. Блум, Р. Хавінгхерст, М. Сміт, Р. Езекіль, Б. Шпіцберг, В. Купах, Х. Гамільтон, С. Тінг-Тумі, А. Курогі, Р. Вайсман, М. Хаммер, Д. Расмуссен, Д. Деардорфф, М. Беннет, П. Кінг.

Що стосується вітчизняних вчених, таких як І. Бахов, Я. Гнатенко, А.Гордійчук, Н.Калашнік, Д.Костенко, О.Кричківська, А.Любас, О.Пришляк, С. Радул, Н. Самойленко, І. Сафонова, О. Тіщенко, А. Токарева, то вони, в основному, присвятили свої зусилля вирішенню питань формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців окремих спеціальностей – студентів закладів вищої освіти. З вказаних науковців деякі питання, пов'язані з ІКТ при формуванні міжкультурної компетентності студентів вивчали Д.Костенко, О.Кричківська, О.Пришляк, С.Радул, Н.Самойленко, А.Токарева, проте науково обґрунтованої методики використання даних технологій ними не запропоновано.

Також, на сьогодні серед розробок з приводу формування міжкультурної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти, можна назвати лише ті, якими займалися Н. Іванець (початкова школа) та А. Рутковська (учні 9-11 класів). Тому, процес формування міжкультурної компетентності підлітків, а відтак і застосування в даному процесі засобів ІКТ, залишились не достатньо вивченими.

Метою статті є визначення ролі інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови.

Виклад основного матеріалу. З часів впровадження у США (на початку другої половини ХХ сторіччя) «програмованого навчання» Б. Скіннера і Н. Краудера метою якого було підвищення загальної комп'ютерної грамотності вчителів та студентів, процес інформатизації освіти в США та країнах Європейського союзу вийшов на якісно новий рівень з використанням необмежених джерел інформації (сервери, хмарні бази даних, електронні бібліотеки, інформаційні центри, архіви, реєстри), віртуальних симуляторів процесів пізнання, професійних та/або персональних ІТ-пристроїв, гаджетів з вбудованими сучасними комп'ютерними програмами, які здатні здійснювати комунікацію через мережу Інтернет, месенджери та навіть супутниковий зв'язок.

Так, на сьогоднішній день в освітніх закладах США звичайною справою є застосування студентами і старшими учнями шкіл таких комп'ютерних програм, як «iD Programming Academy» (для розробок додатків iPhone & iPad, Google Android), «Java» (з метою підготовки до «AP Exam Java Programming»), «C++» (знайомство з робототехнікою), «Big Data» (базові знання і навички в сфері кібербезпеки) [1].

В Австрії, Великобританії, Словенії, Іспанії в шкільній освіті для опанування учнями новими знаннями; удосконалення навичок роботи з інформаційними технологіями; організації спільної роботи над проектами; обміну освітнім досвідом між учасниками навчального процесу; спільної

розробки та вдосконалення методик викладання [1] часто використовують: *віртуальні освітні середовища*: «SMILE» (Social Media in Learning and Education – Соціальні медіа в навчанні та освіті – віртуальна навчальна лабораторія); «Acer-European Schoolnet Tablet Pilot» (Пілотний проект з використання планшетів у навчальному процесі); «iTILT» (Interactive Technologies in Language Teaching – Інтерактивні технології у навчанні мовам) [2], а також *дистанційне навчання* (наприклад, «МООС» - Massive open online courses, інтерактивні безкоштовні онлайн-курси, які інтегруються в традиційний освітній процес і підтримують практично всі базові навчальні дисципліни; вебінар – навчальне заняття (в т.ч. семінари, курси, конференції, наради), що проводиться викладачем дистанційно з використанням різноманітних програмних засобів та мережових ресурсів, що забезпечують високу інформаційну насиченість й активність усіх учасників вебінару в режимі реального часу [3].

Зауважимо, що в сучасній, в т.ч. методико-педагогічній літературі поняття «інформаційно-комунікаційні технології» розглядається як:

1) сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, поширення, відображення й використання інформації в інтересах її користувачів (Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій) [4];

2) застосування комп'ютера в навчальному процесі з різною метою; система комп'ютерного навчання, що об'єднує технічне (комп'ютер), програмне й навчальне забезпечення (Український педагогічний словник) [5, С. 145];

3) система методів і способів, що забезпечують збір, накопичення, збереження, опрацювання, передачу і відтворення інформації на основі використання комп'ютерної техніки і комп'ютерних мереж (К. Вітенберг) [6, С. 46];

4) сучасні широкі можливості комп'ютерної техніки і телекомунікацій (І. Костікова) [7, С. 127];

5) сукупність методів виробничих процесів, програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, збереження, розповсюдження, відображення та використання інформації в інтересах її користувачів» (М. Кадемія, І. Шахіна) [8, С. 87];

6) сукупність методів, засобів та прийомів пошуку, зберігання, опрацювання, подання і передавання графічних, текстових, цифрових, аудіо- та відеоданих на базі персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж і засобів зв'язку (Н. Морзе) [9, С. 12];

7) сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для збирання, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних

даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності (О. Співаковський, Л. Петухова, В. Коткова) [10, С. 257];

8) програмно-апаратні і технічні засоби та пристрої, що функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, а також сучасні засоби і системи інформаційного обміну, що забезпечують операції по збору, продукуванню, накопиченню, зберіганню, обробці, передачі інформації (Н. Бовтрук, І. Особов) [11, 12].

Беручи до уваги мету нашого дослідження та виокремлюючи саме ті засоби ІКТ, що необхідні для забезпечення належного освітнього процесу, ми поділяємо точку зору науковців В. Бикова, В. Лапінського, А. Пилипчук, М. Шишкіної [13, С. 59], які включають до складу таких засобів:

- технічні засоби (комп'ютер, комп'ютерні комплекси, мультимедійні та сенсорні дошки, проектори, ноутбуки, смартфони, інші персональні гаджети);

- програмні засоби (системні, загального призначення, прикладне програмне забезпечення, у тому числі навчального призначення);

- засоби для під'єднання до Інтернет та забезпечення можливості повноцінної роботи в ньому (сервери, лінії зв'язку, модеми, Wi-Fi – адаптери та роутери, програми пошуку різноманітних даних в Інтернет тощо);

- спеціально створене для системи освіти інформаційне наповнення (контент) в Інтернет;

- методичне забезпечення стосовно використання засобів ІКТ в освіті.

Деякі науковці у складі ІКТ окремо виділяють мультимедіа, які В. Желанова тлумачить як «сукупність сучасних інформаційних технологій, що базуються на використанні різновидів програмного забезпечення та технологічних й технічних засобів з метою комплексного впливу на мотиваційно-ціннісну, когнітивну, емоційну сфери здобувачів освіти, що є одночасно читачем, слухачем, глядачем» [14, С. 51].

До речі, у ході триваючої перманентної інформатизації усіх видів, форм та рівнів вітчизняної освіти, засоби ІКТ бажано використовувати з дотриманням тих принципів, які найбільш повно враховують специфіку даного процесу, а саме:

- оптимального використання засобів інформаційно-комунікативних технологій, на основі якого здійснюється науково обґрунтований відбір електронних засобів навчального призначення, форм і методів роботи з ними для досягнення максимально можливого позитивного результату навчальної діяльності;

- комплексного використання програмних засобів, тобто створення предметно-орієнтованого комплексу засобів інформаційно-комунікативних

технологій та використання електронних засобів навчального призначення відповідно до їх дидактичних можливостей, навчальних завдань і умов реалізації конкретної діяльності;

- доцільності, який забезпечує педагогічно виправдане, методично обґрунтоване використання інформаційно-комунікативних технологій у ситуаціях формування у студентів знань, умінь і навичок, які неможливо або досить складно сформувати за допомогою традиційних засобів навчання [15];

- інтерактивності, що полягає в активній взаємодії користувача з програмами/базами даних/електронними підручниками і т.п. через Інтернет, мережу Wi-Fi за допомогою комп'ютеру, гаджету, смартфона, мультимедійної дошки;

- адаптивності та індивідуалізації навчання, який реалізується шляхом використання різноманітного комп'ютерного програмного забезпечення та навчального матеріалу диференційованого за змістом, обсягом та складністю, з можливістю пристосування не тільки до потреб певних категорій здобувачів освіти, а й до потреб кожного конкретного студента чи учня (коли програма при створенні нових учбових завдань, здатна враховувати результати перевірки раніше виконаних завдань, ускладнювати «легкі» справи та спрощувати «складні», адаптуючись під індивідуальний рівень знань, умінь і навичок).

У цілому, за результатами вивчення і аналізу наявних наукових джерел та розробок можемо зробити висновок, що до переваг застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі відносяться:

- теоретична та практична можливість їх інтеграції у будь-які навчальні дисципліни;

- доступ до різноманітних, в т.ч. архівних, баз і банків даних, автоматизована обробка, зберігання, відтворення великих масивів інформації;

- використання ІКТ як ефективного багатофункціонального засобу пізнавальної та творчої діяльності учнів і педагогів, який розвиває їх мислення та креативність;

- забезпечення комунікації здобувачів освіти з необмеженим колом учасників в умовах єдиного глобального інформаційного простору, а також користувачів з базами даних, програмами, ботами, віртуальними особистостями, штучним інтелектом тощо;

- створення віртуального та/або реального розширеного навчального середовища з наочною візуалізацією (в т.ч. комп'ютерною), а при необхідності – моделюванням, презентованих чи досліджуваних явищ, феноменів, предметів, об'єктів, процесів, аспектів, закономірностей

розвитку і т.п., з одночасним поданням аудіо-, відео-, анімаційної, графічної і текстової інформації [16; 17].

Вказані можливості ІКТ якнайкраще підходять для цілей формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови, оскільки не лише технічно, а й фактично дозволяють створити іншомовне середовище та/або вирішити питання комунікації з сучасними представниками інших країн.

Крім того, для успішного та ефективного формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови варто враховувати вікові та індивідуальні психофізіологічні особливості здобувачів освіти. Так, за слушним твердженням американського дослідника М. Prensky [16], а також вітчизняних науковців В. Кириченко, О. Єжової, В. Нечерди, Т. Тарасової, О. Хомич [17], підлітки мають інший тип концентрації уваги. Зокрема, вони не можуть довго утримувати і концентрувати увагу на певному предметі чи об'єкті, швидко переходять від виконання однієї задачі до іншої, багато часу витрачають на спілкування у соціальних мережах, краще ніж дорослі володіють сучасними технічними пристроями (планшети, смартфони та ін.) та легше сприймають інформацію через візуальні та графічні джерела, ніж через текст. Тому характерною діяльністю для них виступають, передусім, інтерактивність та ігри, в тому числі рольові.

Відтак, оптимальними методами для роботи з використанням ІКТ для формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови будуть:

- веб-квести (індивідуальний/груповий плановий пошук в мережі Інтернет конкретної іншокультурної інформації або її складової з метою поетапного чи послідовного вирішення поставлених перед учасником/учасниками певних комунікативних завдань, ситуацій, міжкультурних бар'єрів чи проблем);

- метод проектів та мозковий штурм (цілеспрямований системний пошук, в т.ч. в мережі Інтернет, базах даних, бібліотеках, словниках, підручниках необхідних іншокультурних відомостей для розв'язання певної реальної чи штучної міжкультурної проблеми або реалізації конкретного задуму, метою якого є створення продукту, що має практичне застосування в міжкультурній комунікації);

- метод симуляцій та інтерактивного моделювання (використання моделей, в т.ч. віртуальних, для імітації реальних міжкультурних явищ, ситуацій, подій, обстановки, що дозволяє учасникам активно взаємодіяти в штучно створених умовах квазі/псевдо англомовного середовища, набуваючи потрібний досвід міжкультурного спілкування);

- метод рольових ігор (імітація учнями поведінки певних уявних або реальних, в т.ч. іншокультурних персонажів, зокрема, це може бути озвучення фільмів чи мультфільмів, які демонструються на встановленому в класі екрані чи моніторі відповідно до визначених для них ролей та з дотриманням умов «рольових приписів», в заданій обстановці чи ситуації іншокультурної або міжкультурної комунікації);

- дерево рішень (побудова графічного деревоподібного зображення (діаграми), яке показує послідовність рішень для вирішення наявної міжкультурної проблеми, а також прогноз можливих результатів і їх наслідків для аналізу ризиків і вибору оптимального варіанту власних комунікативних дій);

- аудіовізуальний метод (одночасна наочна презентація іншомовної аудіо-відео інформації, наприклад, фрагменти фільмів, у необхідних випадках разом з іншомовним текстом та/або перекладом рідною мовою, що сприяє розвитку навичок усного мовлення та аудіювання, зокрема через можливість наслідування та відтворення учнями зазначеного тексту услід за автентичним мовцем. Адже, як наголошує О. Хомич, «людина запам'ятовує 20% почутого, 30% побаченого і більше 50% того, що бачить і чує одночасно» [18, С. 69].

Всі вказані методи передбачають пошук в Інтернеті та базах даних необхідної інформації, її обробку та аналіз, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних продуктів, завдяки чому можна створювати презентації, веб-сайти, флеш-ролики, аудіо-відео- кліпи та інші мультимедійні аудіо-, відео-, текстові фрагменти, які унаочнюють іншомовний навчальний матеріал, демонструючи явища, події, етикет, традиції, свята та поведінку мешканців країни виучуваної мови в їх культурному контексті, що значно полегшує засвоєння та запам'ятовування такого матеріалу.

При цьому, для ефективного формування міжкультурної компетентності підлітків сучасні ІКТ можуть бути цілком адекватно реалізовані як у вказаних (та деяких інших) методах навчання англійської мови, так і поза їх межами, через:

- індивідуальне чи групове використання мультимедійних засобів (програм, які в інтерактивному режимі відображають та можуть створювати інформацію у різних видах: текст, звук, відео, графіка, анімація, мультиплікація – Microsoft Power Point, Microsoft Word, Adobe Acrobat Reader, Quizizz – для створення англійських вікторин на різноманітні теми, Google Forms – вебсайт для створення тестів, кросвордів, опитувань і діалогових тренажерів, Creately, Canva, Piktochart – створення інфографіки та діаграм, розробка презентацій, Kahoot, ScatterShee, LearningApps, Wordwall – створення ігрових вправ, (Дроздова) Quizlet – для вивчення

нових слів. Вказані засоби можуть застосовуватись одночасно або послідовно з цифровими онлайн-ресурсами: YouTube, Інтернет-телебачення, GoToMeeting і Zoom, Moodle, Skype, GoogleBlogger, pflInstagram, Padlet, Word on the Street, Britain is Great, Big City Small World, Shakespeare videos, Video zone для доступу до автентичного іншомовного матеріалу, навчальних ігор, фільмів, мультфільмів, слайдів, інтерактивних кросвордів та вікторин, журналів і газет, лекції-візуалізацій, наприклад «Соціокультурний фон історичного розвитку англійської мови», «Історія Великої Британії» [19]; MM Publications, National Geographic Learning, Cambridge University Press, Oxford University Press, Pearson;

- дистанційне навчання (в режимі реального часу, за синхронної участі педагога і здобувачів освіти) з проведенням відеоконференцій, чатів, веб-форумів, дискусійних клубів та інших навчальних заходів на таких платформах, як: LMS Moodle, Мій клас, Google Classroom, Google Forms, Google Sites, Ed-Era, Equity Maps, Prometheus (дані щодо подій, пов'язаних з освітньою, науковою та соціальною діяльністю закладів освіти, рекламні банери, інформаційні борди, сервіси для побудови інфографіки, які, крім іншого, забезпечують можливість діагностики процесу формування міжкультурної компетентності) [20], а також додатки: Duolingo, Ling App, Situational English, BBC Learning English, Realenglish.com, Livemocha деякі з яких містять елементи адаптивного ігрового навчання, Babbel та Drops – для розширення словникового запасу, а також BBC Learning English та LearnEnglish Grammar – для поглиблення граматичних знань, мобільні застосунки для вивчення іноземних мов Busuu, Drops (для початківців) та платформа Preply, яка допомагає учням і викладачам зі всього світу знайти один одного;

- користування електронними словниками (Longman Dictionary of Contemporary English, Oxford Advanced Learner's Dictionary, Cambridge English Dictionary, Collins English Dictionary), а також використання комп'ютерних платформ-тренажерів для контролю знань, наприклад, таких як: LearningApps», «Kahoot, «На урок», «Всеосвіта», LinguaLeo тощо.

Підсумовуючи викладене, можемо відмітити, що за умови належного використання педагогами на уроках англійської мови засобів ІКТ суттєво підвищується не тільки інтерес і позитивна мотивація підлітків до її вивчення, а й зацікавленість до пізнання культури її носіїв – мешканців країн

Британської співдружності, розширюється кругозір і творчий потенціал учнів, вони набувають корисні міжкультурні знання, уміння і навички та звикають до практичної міжкультурної комунікації, вчать зменшувати власну тривожність при спілкуванні, толерантно відноситись

до представників інших культур, що допомагає знаходити взаєморозуміння з останніми та долати існуючі міжкультурні бар'єри.

Висновки. Інформаційно-комунікаційні технології виконують надзвичайно важливу функцію в формуванні міжкультурної компетентності підлітків, оскільки здатні надавати вивченню англійської мови творчий та дослідницький характер, індивідуалізувати процес навчання і розвивати самостійну діяльність кожного учня, сприяти кращому сприйняттю, засвоєнню і запам'ятовуванню автентичного іншомовного матеріалу завдяки розширеним можливостям його подачі, передусім, візуалізації та створенню англійськомовного/квазіанглійськомовного середовища.

Крім того, в умовах розвинутого інформаційного суспільства вільне володіння ІКТ в освіті є запорукою швидкого та дієвого підвищення всіх необхідних сучасній людині компетентностей, в т.ч. міжкультурної, і як наслідок – підвищення її індивідуальної конкурентоздатності. У зв'язку з цим є очевидним, що питання оптимального впровадження ІКТ в освітній процес є одним з першочергових завдань системи освіти та нашої держави у цілому. Відтак, є всі підстави вважати, що українськими науковцями буде продовжено пошук ефективних шляхів використання ІКТ при формуванні міжкультурної компетентності підлітків. Зокрема, вчені та педагоги мають самостійно визначитись із відповідною методикою застосування ІКТ в закладах загальної середньої освіти при виконанні завдань і вправ на уроках англійської мови (з урахуванням тематики, передбаченої модельними навчальними програмами з іноземних мов та вікових особливостей даної категорії здобувачів освіти), а разом з МОН України та ІТ-фахівцями – вирішити питання щодо створення вітчизняних освітніх комп'ютерних програм з вбудованими адаптивними функціями, здатними корегувати персональне навчання не тільки враховуючи рівень знань, умінь і навичок кожного конкретного учня, а інші важливі індивідуальні параметри (вік, стать, навчальні інтереси, а можливо – навіть настрій чи стан самопочуття).

Література:

1. Андрієвська В.М. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 01, 015. Харків, 2019. 595 с.
2. Малицька І. Д. Віртуальні спільноти як інноваційні освітні середовища в системах зарубіжних країн. Інформаційні технології в освіті. 2013. № 15. С. 276–283.
3. Вебінар як форма дистанційного інтерактивного навчання. Вища освіта в Україні. URL: <http://osvita.ua/vnz/43979/> (дата звернення: 26.09.2025).
4. Крупський Я. В. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій. Вінниця: ВНТУ, 2010. 72 с.
5. Український педагогічний словник / за ред. С.У. Гончаренка. Київ: Либідь, 1997. 376 с.

6. Віттенберг К.Ю. Підготовка майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2010. 275 с.
7. Костікова І.І. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Монографія. Харків : Колегіум, 2008. 355 с.
8. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Планер», 2011. 220 с.
9. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. Київ : Видавнича група, 2008. 352 с.
10. Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Початкова освіта». Херсон, 2011. 268 с.
11. Бовтрук Н.С. Формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів технологій у процесі навчання фахових дисциплін з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2017. 232 с.
12. Особов І. Сучасний етап організації освітнього процесу з урахуванням особливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційні технології і засоби навчання. 2014. № 3. С. 101–107.
13. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: монографія / В. В. Лапінський, А. Ю. Пилипчук, М. П. Шишкіна та ін. Київ : Педагогічна думка, 2010. 160 с.
14. Желанова В.В. Мультимедійний супровід інноваційних аспектів сучасної вищої освіти. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2022. № 2 (51). С. 50–53.
15. Бучинський А. В. Дидактичні умови організації самостійної навчальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей з використанням інформаційно-комунікативних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Харків, 2016. 216 с.
16. Kotenko O., Rudnik Y. Teacher students training to the use of learning technologies for foreign language in remote mode. Dialogues on Teaching and Learning in Multicultural and Multilingual Environments. USA, New-York : Nova Science Publishers, 2024. PP. 165–181.
17. Петрик Л. В. Ефективність використання медіазасобів для вивчення іноземних мов у початковій школі: від усвідомлення до готовності. Освітлогічний дискурс: електронне наукове фахове видання. 2019. № 3-4. С. 185–196.
18. Prensky M. Digital Natives, Digital Immigrants. 2001. Retrieved from <https://marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
19. Кириченко В.І., Єжова О.О., Нечерда В.Б., Тарасова Т.В., Хомич О.Л. Формування просоціальної поведінки учнів в умовах превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2014. № 7(41). С. 71–79.
20. Хомич О.Л. Формування просоціальної поведінки учнів основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Київ, 2019. 259 с.
21. Конотоп О.С. Теорія і практика формування у майбутніх учителів початкової школи англомовної навчально-стратегічної компетентності в аспекті міжкультурного спілкування: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2025. 483 с.

22. Костенко Д.В. Формування міжкультурної компетентності у майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології» в освітньому середовищі університету: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2021. 187 с.

References:

1. Andrievska, V.M. (2019). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly do vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Theoretical and methodological principles of training a future primary school teacher to use information and communication technologies in professional activities]. Doktors`ka dysertatsiia [Doctor`s thesis]. Kyiv (in Ukrainian).
2. Malytska, I. D. (2013). Virtualni spilnoty yak innovatsiini osvitni seredovyscha v systemakh zarubizhnykh krain. Informatsiini tekhnolohii v osviti [Virtual communities as innovative educational environments in the systems of foreign countries]. Informatsiini tekhnolohii v osviti [Information technologies in education], 15, 276–283 (in Ukrainian).
3. Vebinar yak forma dystantsiinoho interaktyvnoho navchannia [Webinar as a form of distance interactive learning]. Vyshcha osvita v Ukraini [Higher education in Ukraine]. Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/43979/> (in Ukrainian).
4. Krupsky, Ya. V. (2010). Tlumachnyi slovnyk z informatsiino-pedahohichnykh tekhnolohii [Explanatory dictionary of information and pedagogical technologies]. Vinnytsia: VNTU (in Ukrainian).
5. Goncharenko, S.U. (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid (in Ukrainian).
6. Wittenberg, K.Yu. (2010). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii do navchannia ditei inozemnykh mov [Training of future teachers by means of information and communication technologies for teaching children foreign languages]. Kandydats`ka dysertatsiia [Candidate`s thesis]. Kherson (in Ukrainian).
7. Kostikova, I.I. (2008). Pidhotovka maibutnoho vchytelia inozemnoi movy zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Training of future foreign language teachers by means of information and communication technologies]. Kharkiv: Kolegium (in Ukrainian).
8. Kademiya, M. Yu., Shakhina, I. Yu. (2011). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v navchalnomu protsesi [Information and communication technologies in the educational process]. Vinnytsia: LLC "Planer" (in Ukrainian).
9. Morse, N. V. (2008). Osnovy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Fundamentals of information and communication technologies]. Kyiv: Publishing Group (in Ukrainian).
10. Spivakovsky, O. V., Petukhova, L. E., Kotkova, V. V. (2011). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v pochatkovii shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv napriamu pidhotovky «Pochatkova osvita» [Information and communication technologies in primary school: a teaching and methodological manual for students of the direction of training "Primary education"]. Kherson (in Ukrainian).
11. Bovtruk, N. S. (2017). Formuvannia informatychnykh kompetentnostei maibutnikh uchyteliv tekhnolohii u protsesi navchannia fakhovykh dystsyplin z vykorystanniam informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of computer competencies of future teachers of technologies in the process of teaching professional disciplines using information and communication technologies]. Kandydats`ka dysertatsiia [Candidate`s thesis]. Kyiv (in Ukrainian).

12. Osobov, I. (2014). Suchasnyi etap orhanizatsii osvitnoho protsesu z urakhuvanniam osoblyvostei vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [The current stage of organizing the educational process taking into account the peculiarities of using information and communication technologies]. Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia [Information technologies and teaching aids], 3, 101–107 (in Ukrainian).

13. Lapinsky, V. V., Pylypchuk, A. Yu., Shyshkina, M. P. (2010). Zasoby informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii yedynoho informatsiinoho prostoru systemy osvity Ukrainy [Information and communication technologies of the unified information space of the education system of Ukraine]. Kyiv: Pedahohichna dumka (in Ukrainian).

14. Zhelanova, V.V. (2022). Multymediyni suprovid innovatsiinykh aspektiv suchasnoi vyshchoi osvity [Multimedia support of innovative aspects of modern higher education]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: «Pedahohika. Sotsialna robota» [Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series: "Pedagogy. Social work"], 2 (51), 50–53 (in Ukrainian).

15. Buchinsky, A.V. (2016). Didactic conditions for organizing independent educational activities of students of humanitarian specialties using information and communication technologies [Dydaktychni umovy orhanizatsii samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv humanitarnykh spetsialnostei z vykorystanniam informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii]. Kandydats`ka dysertatsiia [Candidate`s thesis]. Kharkiv (in Ukrainian).

16. Kotenko, O., Rudnik, Y. (2024). Teacher students training to the use of learning technologies for foreign language in remote mode. Dialogues on Teaching and Learning in Multicultural and Multilingual Environments. USA, New-York : Nova Science Publishers.

17. Petryk, L. V. (2019). Efektyvnist vykorystannia mediazasobiv dlia vyvchennia inozemnykh mov u pochatkovii shkoli: vid usvidomlennia do hotovnosti [The effectiveness of using media for learning foreign languages in primary school: from awareness to readiness]. Osvitolohichni dyskurs: elektronne naukove fakhove vydannia [Educational discourse: electronic scientific professional publication], 3-4, 185–196 (in Ukrainian).

18. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. Retrieved from <https://marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

19. Kyrychenko, V.I., Yezhova, O.O., Necherda, V.B., Tarasova, T.V., Khomych, O.L. (2014). Formuvannia prosotsialnoi povedinky uchniv v umovakh preventyvnoho vykhovnoho sere dovyscha zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu. [Formation of prosocial behavior of students in the conditions of a preventive educational environment of a general educational institution]. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii [Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies], 7(41), 71–79 (in Ukrainian).

20. Khomych, O.L. (2019). Formation of prosocial behavior of primary school students by means of information and communication technologies [Formuvannia prosotsialnoi povedinky uchniv osnovnoi shkoly zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii]. Kandydats`ka dysertatsiia [Candidate`s thesis]. Kyiv (in Ukrainian).

21. Konotop, O.S. (2025). Teoriia i praktyka formuvannia u maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly anhlomovnoi navchalno-stratehichnoi kompetentnosti v aspekti mizhkulturnoho spilkuvannia [Theory and practice of forming future primary school teachers' English-speaking educational and strategic competence in the aspect of intercultural communication]. Doktors`ka dysertatsiia [Doctor`s thesis]. Kyiv (in Ukrainian).

22. Kostenko, D.V. (2021). Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv haluzi «Informatsiini tekhnolohii» v osvitnomu seredovyshchi universytetu [Formation of intercultural competence in future specialists in the field of "Information Technologies" in the educational environment of the university]. Kandydats`ka dysertatsiia [Candidate`s thesis]. Kyiv (in Ukrainian).